

Téma 9.:

- **Arkádie**
 - **pastýřská, bukolická tematika v poezii i v próze**

Arkádie = ráj na venkově

- Arkadie > místní oblast v Řecku, v antice málo obydlená, převládá pastevectví
 - Jako symbol pozemského ráje, jednoduchosti prostého vesnického života vzdáleného od obchodních starostí, “stresu” či politických intrik
 - Objev estetiky volné přírody v okamžiku vzniku prvního velkoměsta, **Alexandrie** (M. C. Putna dle A. Vidmanové, *Sestra Múza*, Praha, 1990 a E. Kuťákové *Písně pastvin a lesů*, 1977))

Arkádie

Pán (řec. Πάν)

- ...starořecké božství hornaté Arkadie, byl dle homérského hymnu synem Herma a dcery Dryopovy; byv hned po narození přinesen od otce na Olymp, všem (πάσιν) mysl obveseloval, odkudž prý jeho jméno. Však otcem jeho jmenován též Zeus i Apollón, matkou pak Kallistó, Oinoé neb arkadská nymfa Pénelopé. Jméno asi souvisí s kmenem pa-. P., tedy vlastně Πάων, jest pasoucím,.. (pokr.)

Pán (řec. Πάν)

- ...výživným bohem stád, zejména bravu, jichž Arkadie jest plna. Ve dne prohání prý se s nymfami, bohyněmi pramenů, po horách, nebo loví zvěř; večer pak vrací se do své sluje a hraje na píšťalu, že lidé dole s rozkoší naslouchají. V poledne však P. rád si odpočine; tehdy žádný pastýř neodváží se ho rušiti. Neboť P. působivá též svým křikem náhlý postrach, jako římský Faunus a Silvanus;

Pán (řec. Πάν)

Sousoší nalezené v Pompejích (nedaleko Neapole!) asi z roku 100 pnl.

Zakladatel žánru?

- Theokritos ze Syrakus
 - (před 300 pn. - 260?)
 - Narozen v Syrakúsách, žil na ostrově Kosu a v Alexandrii
 - Doba po Alexandru Velikém > helénistická
- Zakladatel žánru *idyly*
 - Bukolické, arkadické písně > již zde idealizované scény ze života pastýřů

WIKIPEDIA
La enciclopedia libre

Začněte, milé Múzy, nuž začněte pastýřskou píseň!

První sem zavítal z pohoří Hermés. "Dafnide", praví,
„kdopak tě tolik souží, můj milý, po kom tak toužíš?“

Začněte, milé Múzy, nuž začněte pastýřskou píseň!

Přišli pastýři skotu a koz, i ovčáci přišli -

všichni se pozeptat, co prý ho rmoutí. Priápos přišel
se slovy: "Dafnide, proč by ses trápil? Vždyť ona dívka
po všech studánkách běhá sem tam a po všech hájích -"

Začněte, milé Múzy, nuž začněte pastýřskou píseň -

"všude tě hledá. Tys nejapný milovník: nevíš si rady.

Cožpak si nějakým pasákem koz, ne pastýřem skotu?

Vidí-li takový pasák, jak s kozami laškuje kozel,

*hned se mu zachmuří zrak, že sám se nezrodil kozlem."
Začněte, milé Múzy, nuž začněte pastýřskou píseň!
"Podobně ty, když vidíš, jak dívky se vesele smějí
hned se ti zachmuří zrak, že s nimi netančíš v kole."
Pastýř skotu však neodpověděl: přehořkou lásku
nosil v svém srdci dál a dál, až ji donesl k hrobu.*

Theokritos, Idyly, I, 78-95

Písně pastvin a lesů, přel. ???, Praha, 1977.

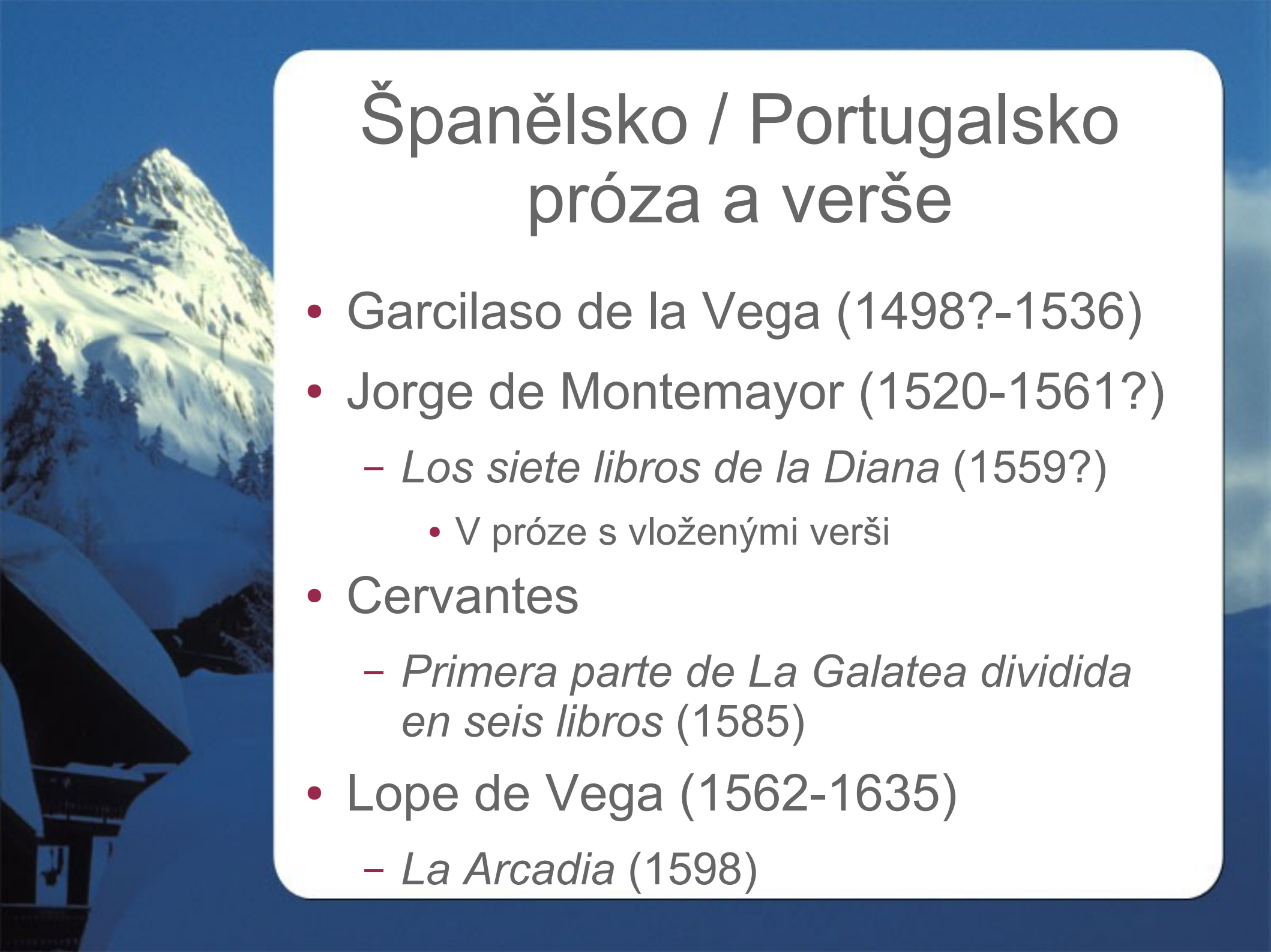
Vergilius (70-19 pnl)

- Vedle jiných svých děl také pokračovatel idyl
- Bucolica (pastýřské zpěvy)
 - Bukolos = pasák volů
 - Tak jako u Theokrita, pastýři jsou hlavními protagonisty, naříkají nad nešťastnou/šťastnou láskou
 - opět i zde již idealizovaní, nikoli reální pastýři

Obnovení zájmu... Neapol a Itálie

- Jacopo Sannazaro (1457-1530)
 - Neapol
 - Brzy se proslavil jako básník a přijat k aragónskému dvoru
 - Skládal lyriku i latinská díla, ale proslavil se prosimetrem
- *Arcadia* (psal od 1480, vyd. 1504)
 - Rázem se stala vzorem pro podobná díla po celé Evropě [text](#)

Španělsko / Portugalsko próza a verše

- Garcilaso de la Vega (1498?-1536)
- Jorge de Montemayor (1520-1561?)
 - *Los siete libros de la Diana* (1559?)
 - V próze s vloženými verši
- Cervantes
 - *Primera parte de La Galatea dividida en seis libros* (1585)
- Lope de Vega (1562-1635)
 - *La Arcadia* (1598)

PRIMERA PARTE
DE LA GALATEA,
DIVIDIDA EN SEYS LIBROS.
Cõpuesta por Miguel de Ceruantes.

*Dirigida al Illustrisímo señor Ascanio Colona Abad de
sancta Sofia.*

CON PRIVILEGIO.
Impressa en Alcalá por Iuan Graçian.

Año de 1585.

A costa de Blas de Robles mercader de libros.

Francie

- Honoré d'Urfé (1567-1625)
 - Šlechtic, voják a spisovatel
- *Astrée* (1607-1627)
 - Opět příběh lásky pastýřů > Celadona a Astrée
 - Kuriozitou je, že situovaný do autorova rodného kraje, popisována reálná příroda

od naříkání k introspekci

- pastorální literatura již od počátku zaměřena na vyjadřování (obvykle vyzpívané, veršované) niterných pocitů, lásek a zklamání z nich
- toto obrácení se do sebe, k vnitřnímu hlasu, se ve Francii pol. 17. století promění v samostatnou estetiku
 - v níž mnohdy ani nenajdeme pastorální kulisy v pozadí
- tzv. preciozní literaturu

preciozita

- barokní (sic) kulturní a literární fenomén ve Francii zhruba v polovině 17. století (vrchol asi 1640-1660, před definitivní dominancí klasicismu)
 - souběžný s italským marinismem či španělským góngorismem (viz barokní poezie)
- “ženský” pohled na svět, lásku, vztahy
 - reakce na mužskou dominanci *de iure*
- soustředění na jemnost, vytríbenost, kultivovanost chování, vkusu i psaní

francouzské preciozky

- dívky a paní ze vznešené společnosti
- neoficiálně získávají humanitní, literární vzdělání, kultivují se, zvou si vzdělané přátele (=salóny; Rambouillet, Scudéry)
 - Malherbe, Racan (1589-1670), Chapelain (1595-1674), Vincent Voiture (1598-1648), Georges de Scudéry (1601-1667), Madeleine de Scudéry (1607-1701), Rotrou (1609-1650), Isaac de Benserade (1612-1691)

“ženská” literatura?

- V arkadickém rámci získávají větší roli postavy žen, dále se rozvíjí důraz na nápadité ale jemné vyjadřování, metaforicky uměřeně opisující “vulgární” koncepty a slova, texty se ještě více stylizují do symbolické, idealistické roviny
- např. Madeleine de Scudéry: Clélie, histoire romaine (10 sv., 1654-1660)
 - zaměření na prožívání citu, na popis a analýzu těchto citů

př. “Mapa země Něžnosti”

- např. Carte de Tendre
 - Tendre jako fiktivní, symbolická země
 - Clélie nakreslí tuto mapu (v knize vytištěna) pro svého ctitele Herminia, aby pochopil, jak má získat její náklonnost. Zároveň mu k ní dala vysvětlení (o němž se v románu referuje)
 - http://fr.wikisource.org/wiki/Carte_de_Tendre

... až ke klasicismu

- literární preciozita vyústuje v tzv., „sentimentální román“ francouzského klasicismu
- např. Madame de La Fayette:
Kněžna de Cleves (viz klasicistní román)

Kde studovat?

- CECCHI – SAPEGNO, *Storia della Letteratura Italiana*, sv. III, Garzanti, 1970 (1965).
- ALBORG, *Historia de la literatura española*, sv. I, Gredos, 1986 (1966).
- POIRON, Daniel, *Précis de littérature française du Moyen Age*, PUF, 1983.
- PROCACCI, Giuliano, *Dějiny Itálie*, NLN, 1997 (1968).

*Ústav romanistiky
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích*

kurz: Přehled vývoje románských literatur

rok: 2011/2012

přednáší: Josef Prokop

<http://uro.ff.jcu.cz>